

בש"פ 6747/13 - אור דורני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 6747/13

לפני:	כבוד השופטת ע' ארבל
המבקש:	אור דורני
המשיבה:	נגד מדינת ישראל
	בקשה למתן רשות לערור על החלטת בית המשפט המחוזי בלוד מיום 10.9.13 בעמ"ת 2511-09-13 שניתנה על ידי כבוד השופטת מ' ברנט
בשם המבקש:	עו"ד ט' פלקס
בשם המשיבה:	עו"ד א' פטר

החלטה

לפניי בקשת רשות לערור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטת מ' ברנט) מיום 10.9.2013 בתיק עמ"ת 2511-09-13, אשר בגדרה נדחה ערר המבקש על החלטת בית משפט השלום בפתח תקווה, לחילוט מלוא הערבויות של המבקש בגין הפרת תנאי שחרור.

1. ביום 14.3.2013 הוגש נגד המבקש כתב אישום בגין אירוע תקיפה שהתרחש לכאורה בעיר פתח תקווה, אשר ייחס לו עבירות של תקיפה הגורמת חבלה של ממש, היזק לרכוש והפרעה לשוטר במילוי תפקידו. על פי עובדות כתב האישום, ביום 10.3.2013 בסמוך לשעה 16:18, החנה המתלונן את רכבו בחניה בבית חמותו, אשר סגורה מאחורי שער אותו נעל המתלונן לאחר כניסתו לחניה. נטען כי באותה עת שהה המבקש ושני חבריו ברכב בתוך אזור החניה הסגור, וכשיצא המתלונן מרכבו החונה, פנה אליו המבקש בבקשה לפתוח עבורו את השער. המתלונן סירב והפנה את המבקש וחבריו לחנות ה"טמבור" הקרובה שם יוכלו למצוא מפתח. מכתב האישום עולה כי ככל הנראה, נוכח תגובתם התוקפנית של המבקש וחבריו לסירובו של המתלונן, התקשר המתלונן למשטרה ובשלב זה פנה אליו שוב המבקש בכעס, הכה בו בפניו באמצעות אגרופו, וברח מהמקום בעוד שהמתלונן נותר שם כשהוא מדמם בעינו. למתלונן נגרמו פציעות בפניו. יומיים לאחר מכן, בהגיע שוטרים למקום הימצאו של המבקש במטרה לעוצרו, ביקש אחד השוטרים מהמבקש להתלוות אליו והלה בתגובה החל להימלט. לאחר מרדף, המבקש נעצר.

2. בד בבד עם הגשת כתב האישום, הוגשה בקשה למעצר המבקש עד תום הליכים המשפטיים נגדו. ביום

18.3.2013 שוחרר המבקש למעצר בית מלא ברמת גן בפיקוח אביו. לצורך כך הורה בית המשפט למבקש להפקיד סכום מזומן בסך 2,000 ₪ כפיקדון ולחתום על כתב התחייבות עצמית בסך של 10,000 ₪, וכן ערבות צד ג' על ידי אביו. ביום 27.4.2013 הפר המבקש את תנאי השחרור בכך שעזב את מקום המעצר ונתפס על ידי שוטרים כשהוא נמצא בחברת מספר חברים בתל אביב (להלן: אירוע ההפרה). בעקבות אירוע זה, הוגשה בקשה לעיון חוזר בתנאי השחרור של המבקש לצד בקשה לעוצרו עד תום ההליכים. כמו כן ביקשה המשיבה להורות על חילוט הערבויות והפיקדון הכספי. יצוין שבבקשה נטען כי באירוע ההפרה, נעצר המבקש בחשד להחזקת חומר החשוד כסם והכשלת שוטר. עוד נכתב כי חיפוש שנערך בביתו של המבקש וברכב בו שהה במועד אירוע ההפרה העלה חשד למעורבותו בסחר בסמים, והחקירה בעניינו טרם נסתיימה. ביום 30.4.2013 ניתנה החלטה בבקשת המשיבה לעיון חוזר, בגדרה קבע בית המשפט כי משנתפס המבקש במרחק ניכר ממקום מעצר הבית בלא ליווי מפקחו, ועוד כשבאמתחתו לכאורה חומר החשוד להיות סם מסוכן ותוך ניסיון להטעות את השוטר שתפס אותו לגבי זהותו, נשמט לכאורה האמון שנתן בו בית המשפט בשחרורו לחלופת מעצר. נקבע כי מדובר בהפרה בוטה של תנאי המעצר, ומכאן ששחרור המבקש לחלופת מעצר אחרת יתאפשר רק כאשר תיתכן חלופה אשר תיבדק כדבעי ותימצא מספקת. משלא הוצעה לבית המשפט חלופה ראויה, נקבע מעצרו של המבקש עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, תוך שמירת זכותו להציע בעתיד חלופת מעצר ראויה שתעמוד לבחינת בית המשפט.

3. ביום 1.7.2013 קיבל בית משפט השלום את בקשת המשיבה לחילוט ערבויות המבקש בשל הפרת תנאי השחרור. נקבע כי ערבויות אלו נועדו להבטיח את עמידת המבקש בתנאי השחרור ומשהפר תנאים אלו בלא כל סיבה מוצדקת לכך, יש לחלט את מלוא הכספים שהפקיד. עוד הוחלט לחלט את הערבות שהפקיד אביו של המבקש בחלקה בלבד, בשים לב לכך שהאב לא התקשר למשטרה בסמוך לאחר שנודע לו כי המבקש יצא מהבית. על החלטה זו הגיש המבקש ערר לבית המשפט המחוזי, במסגרתו הלין על חילוט חלק מהערבויות - סכום ההתחייבות העצמית. בית המשפט דחה את הערר, בקובעו כי מדובר בהפרה בוטה של תנאי השחרור בין היתר נוכח החשד כי במסגרת ההפרה נעברו על ידי המבקש עבירות נוספות ונוכח ניסיונו לכאורה להסתיר את זהותו ולהכשיל את השוטרים שתפסוהו. בהקשר זה ציין בית המשפט כי על אף שראויות למעשים אלו לקוחות מתיק הממתין לבירור דין (להלן: תיק מב"ד) וערכן הראייתי אינו חד משמעי, ניתן היה להביאן לפני בית המשפט שכן המבקש התייחס לביצוע העבירות לכאורה במסגרת הדיון בבית המשפט קמא. כמו כן, משנקבע מלכתחילה פיקדון נמוך יחסית, ההחלטה לחלט את מלוא הסכום היא סבירה.

4. לטענת המבקש, בדיון בערר בבית המשפט המחוזי הובא תיק המב"ד לראשונה בפני בית המשפט. נטען כי התיק הוצג מבלי שהמבקש ידע על כוונת המשיבה להציגו וכי רק לאחר שבית המשפט עיין בתיק ניתנה לבא כוח המבקש הזדמנות להתנגד להגשתו ומשכך התנגדותו הייתה כבר חסרת משמעות. כמו כן, נטען כי הגשת תיק המב"ד נעשתה בניגוד להנחיית פרקליט המדינה העוסקת בנושא, לפיה דרוש אישור פרקליט בדרגת ממונה בטרם שימוש בתיק מב"ד לצורך הוכחת עילת מעצר. עוד טוען המבקש לפגיעה בזכותו להליך הוגן נוכח העובדה כי המשיבה נמנעה מלהגיש את תיק המב"ד בדיון בבית משפט השלום והציגה אותו לראשונה בפני בית המשפט המחוזי במסגרת ערר, וזאת בניגוד לסעיף 53(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (להלן: חוק המעצרים) לפיו רשאי השופט הדין בערר להיזקק לחומר ראיות חדש שנתווסף מאז הדיון בבית משפט השלום. תיק המב"ד שהוגש היה ברשות המשיבה עוד בטרם הדיון בבית משפט השלום (כבר מיום 28.4.2013, מועד הדיון בהארכת מעצרו הראשונה של המבקש), כך המבקש.

לגופו של עניין חוזר המבקש על טענות שנידונו בבית המשפט המחוזי לפיהן מדובר בהפרה חד פעמית, אשר אינה פוגעת בליבת תנאי השחרור שהינה הרחקתו מהמתלונן, וכן העבירות בהן הוא מואשם אינן מהחמורות ביותר. משכך, לא הייתה הצדקה לחילוט מלוא הערבויות שהפקיד, ובפרט סכום ההתחייבות העצמית של המבקש.

5. לעמדת המשיבה, בהגשת תיק המב"ד והעיון בו על ידי בית המשפט אין כל פגם, שכן הלכה היא כי קיימים מקרים - כגון המקרה דנן - בהם הגשת תיקי מב"ד לא רק שאינה אסורה אלא הכרחית. בענייננו, מדובר בתיק שעוסק באירוע ההפרה עליו מתבססת בקשת המשיבה לחילוט הערבויות, ומכאן שהוא מהותי להכרעה. כן נטען כי גם אם נפל פגם בכך שתיק המב"ד הוצג לעיני בית המשפט, מבלי לקבל טענה זו גופה, אין משמעות הדבר שנפגעה זכותו של המבקש להליך הוגן. ראשית, מענה לטענות המבקש בעניין זה מצוי בסעיף 56 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן: פקודת הראיות). שנית, בענייננו אין תחולה לסעיף 53(ב) לחוק המעצרים, שכן לא מדובר בחומר חקירה חדש. משכך, ומכוח קל וחומר, אין כל מניעה שבית המשפט שדן בערר יעיין בחומר חקירה שהיה קיים עוד בשלב הדיון בערכאה דלמטה. לגופו של עניין, טוענת המשיבה כי המבקש הפר בבטות את האמון העומד בבסיס מוסד השחרור בערובה, בפרט נוכח העובדה כי ההפרה התרחשה על רקע ביצוע עבירות נוספות. כך או כך, נטען כי אין הצדקה למתן רשות לערור.

הכרעה

6. דין הבקשה להידחות. כידוע, הרשות לערור בפני ערכאה שלישית אינה ניתנת כדבר שבשגרה, אלא היא מוגבלת למקרים המעוררים שאלה בעלת חשיבות משפטית או ציבורית, החורגת מעניינם הקונקרטי של הצדדים להליך (רע"פ 9255/10 אבו עראר נ' מדינת ישראל (3.2.11); רע"פ 4199/10 אוהיון נ' מדינת ישראל (13.7.10)). בענייננו, טענות המבקש אינן מעלות סוגיה בעלת חשיבות מעין זו. טענות המבקש לגופו של עניין - היינו באשר לגובה החילוט - אינן חורגות מענייני הקונקרטי. אשר לטענות שמעלה המבקש לעניין הגשת תיק המב"ד לפני בית המשפט המחוזי והפרודצורה שננקטה טרם הגשתו, מענה לטענות אלו מצוי בחקיקה ובפסיקה ומשכך אין הצדקה למתן רשות לערור. למעלה מן הצורך, אתייחס בקצרה לעיקר טענותיו של המבקש.

7. ענייננו בחילוט ערבויות שהפקיד המבקש כנגד עמידה בתנאי שחרורו - חילוט שבוצע לבקשת המשיבה בהתאם לסעיף 51 לחוק המעצרים. כידוע, חוק המעצרים מטיל חובה על בית המשפט לבחון אפשרות להימנע ממעצר, תוך שחרור הנאשם לחלופת מעצר ככל שהדבר ניתן באופן שמאיין את עילת המעצר הקיימת בעניינו. שחרור לחלופת מעצר מוגבל בתנאים שמטרתם לאזן בין זכויות הנאשם לבין אינטרס ההגנה על הציבור מפניו. בבסיס תנאי השחרור עומד האמון שנותן בית המשפט בנאשם, ולפיכך עם הפרת האמון - בדרך של הפרת תנאי שחרור - בסיס זה מתחיל להתפורר. ככל שמעשה ההפרה של תנאי השחרור חמור יותר והפגיעה באמון של בית המשפט בנאשם קשה יותר, כך יתקשה הנאשם לרכוש את אמון בית המשפט בחזרה, אם בכלל.

לאור מערך כוחות זה, החוק מקנה לבית המשפט שיקול דעת לעניין אופן החילוט ומידתו, כאשר מידת חומרת ההפרה תשתקף בגובה הסכום שיחולט (ע"פ 6978/09 מטודי נ' מדינת ישראל פס' 12 (2.3.2010) (להלן: פרשת מטודי); בש"פ 8396/12 חוסאם נ' מדינת ישראל, פס' 16 (28.11.2012) (להלן: עניין חוסאם)). חומרת ההפרה נמדדת לרוב במבחנים כמותיים - האם מדובר בהפרה חד פעמית או הפרות שיטתיות; ומבחנים איכותיים - האם ההפרה נעשתה למשל אגב ביצוע עבירות אחרות או תוך ניסיון להערים על גורמי האכיפה; ומבחנים תועלתניים - חומרת האישומים המיוחסת לנאשם ומידת הצורך בהגנה על הציבור מפניו (בש"פ 8626/04 צו'סקין נ' מדינת ישראל פס' 15 (10.10.2004); פרשת מטודי, פס' 12; עניין חוסאם, פס' 16). בענייננו, הודה המבקש בהפרת תנאי השחרור ודיונו מתמצה במידתיות החילוט, בהתאם למבחנים שתוארו.

8. את עיקר טענותיו מפנה המבקש לקביעת בית המשפט המחוזי בדבר חומרת ההפרה נוכח הראיות המצויות בתיק המב"ד המלמדות לכאורה על הפרת תנאי השחרור על רקע ביצוע עבירות נוספות. יובהר כי הצדדים אינם חלוקים באשר לעובדת הגשת תיק המב"ד לעיונו של בית המשפט מבלי שבא כוח המבקש עיין בחומר המצוי בו ומבלי שניתנה לו

האפשרות להתנגד לכך קודם לעיונו של בית המשפט. המחלוקת נוגעת לתקינות הגשת התיק לבית המשפט המחוזי במסגרת הערר, ועל אופן הגשתו.

9. לעניין טענת בא כוח המבקש כי בית המשפט עיין בתיק המב"ד בטרם אפשר לו לטעון באשר להגשתו. אין ספק כי ראוי היה שבית המשפט יאפשר לבא כוח המבקש לפרוס טענותיו בנושא בטרם עיין בעצמו בתיק. ואולם, לא התרשמתי כי יש בכך כדי לקעקע את החלטתו של בית המשפט המחוזי לקבל את תיק המב"ד בנסיבות העניין. לבא כוח המבקש ניתנה הזדמנות, גם אם בדיעבד, לטעון לעניין תיק המב"ד ובכך יש כדי לרכך את הבעייתיות שנוצרה, בהתחשב בכך שלבית המשפט המיומנות במתן משקלות שונים לראיות שונות, בהתאם למהותן, לרבות ראיות הלקוחות מתיקי מב"ד (ראו והשוו בש"פ 7406/00 אגבריה נ' מדינת ישראל פ"ד נד(4) 740, 744 (21.10.2000) (להלן: פרשת אגבריה)). כמו כן, תיק המב"ד וחומר הראיות המצוי בו רלוונטי לדיון בשאלת חילוט ערבויותיו של המבקש. אמנם על דרך הכלל לא יעשה שימוש בראיות מתיקי מב"ד - ראיות גולמיות בלבד - נגד החשוד בהליכים משפטיים מקבילים. ואולם, חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981 (סעיפים 5, 11 בשילוב עם סעיף י(1) לתוספת הראשונה) קובע כי ניתן להציג לפני בית המשפט פרטים בדבר חקירות פליליות התלויות ועומדות בעניינו של אדם, באופן חריג, בין היתר אם הגילוי "מהותי לנושא הדיון". לפיכך קבעה גם הפסיקה כי שימוש בחומר המצוי בתיק מב"ד אפשרי בהליכי מעצר כל עוד מדובר במידע מהותי להליך (בש"פ 6718/06 פלוני נ' מדינת ישראל פס' ד(4) (10.9.06)). דומה כי בנסיבות העניין שלפנינו, השימוש בראיות המצויות בתיק המב"ד במטרה להוכיח את חומרת ההפרה של תנאי השחרור, כאשר קיים חשד כי ההפרה נעשתה על רקע ביצוע עבירות נוספות, בהן עוסק תיק המב"ד, נכנס לגדרי החריג לכלל. המידע המצוי בתיק עשוי להיות משמעותי לצורך ההכרעה בשאלה אם ובאיזו מידה יש לחלט את הערבויות. לצד זאת, יובהר כי משמדובר בתיק חקירה פתוח המכיל ראיות גולמיות בלבד, שאין בהן בשלב זה כדי להוות תשתית להגשת כתב אישום, המשקל שיש לייחס לראיות אלו הוא נמוך יחסית, ובוודאי שאינו זהה למשקל שיינתן לכתב אישום שהוגש או להרשעת הנאשם בתום הליך משפטי. ברם, אין לשלול לחלוטין את ערכן של ראיות גולמיות אלו לצורך הספציפי של חילוט ערבויות.

10. ומכאן להנחיית פרקליט המדינה, אליה מתייחסים הצדדים בטיעוניהם, העוסקת בהסדרת נושא השימוש החריג בתיקי מב"ד בהליכי מעצר ("הצגת פרטי" רישום משטרתי פנימי" (תיקי מב"ד) וראיות המצויות בתיקי חקירה פתוחים, בהליכי מעצר עד תום ההליכים" הנחיית פרקליט המדינה מס' 5.13 (תשס"ג) (להלן: הנחיית הפרקליט)). המבקש נאחז בטענה כי לא נתקיימו התנאים המנויים בסעיף 2ג להנחיה. סעיף זה, אשר מאפשר שימוש בתיקי מב"ד לשם הוכחת עילת מעצר, דורש, בין היתר, אישור פרקליט בדרגת ממונה לאחר בדיקה הכוללת עיון בראיות ובחינת משקלן וכן שלילת פגיעה בצורכי חקירה בחשיפתן. מבלי לקבוע מסמרות לעניין תחולת סעיף זה במקרה הנדון, מתגובת המשיבה להבהרה שהתבקשה בהחלטה מיום 22.10.2013 - לפיה הגשת תיק המב"ד נעשתה, בין היתר, מכוח סעיף 2ג להנחיה ולא נעשתה בחריגה מהנחיה זו - משתמע כי הפרוצדורה הדרושה לשם הגשת תיק המב"ד הושלמה ונעשתה כדיון.

11. אסכם ואומר, לגופו של נושא החילוט, כי גם מבלי לתת משקל לחשדות העולים נגד המבקש מתיקי המב"ד, לא מצאתי עילה להתערב בהחלטה לחלט את מלוא הערבויות שהפקיד המבקש. ראשית, בעניינו המבקש התרחק משמעותית ממקום מעצרו בלא ליווי המפקח שלו ובלא ידיעתו. כמו כן, לא נשמע מפיו כל הסבר להפרת תנאי השחרור, המניח את הדעת. יצוין כי על פי החלטת בית המשפט, חרף הפרת תנאי השחרור עדיין עומדת למבקש האפשרות להציע חלופת מעצר אשר אם תמצא ראויה, יתכן שישוחרר אליה, מה שעשוי להקל מעט את השלכות ההפרה מבחינתו. שנית, הסכום שחולט אינו גבוה במיוחד, שכן מלכתחילה נקבעו למבקש ערבויות נמוכות יחסית (ראו בש"פ 10533/05 אבו דין נ' מדינת ישראל (21.12.2005); פרשת מטוסי, פס' 12). מעבר לנדרש יש לציין כי יחס

סלחני מדי להפרות של תנאי שחרור עלול לעודדן בעקיפין, ובכך לפגום ביעילותו של מוסד השחרור בערובה, שנועד להגן על חירותו של הנאשם (ראו עניין חוסאם, פס' 14; בש"פ 980/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פס' 15 (2.8.2012); בש"פ 3239/08 שוקרון נ' מדינת ישראל, פס' 13 (13.5.2008)). כך או כך, טיעוניו של המבקש לגופו של עניין אינם מצדיקים מתן רשות ערר, כאמור.

אשר על כן, הבקשה נדחית.

ניתנה היום, ז' בשבט התשע"ד (8.1.2014).
